

Röda Norrbotten är nu randigt som en polkagris

| av Bo Östman

Socialdemokraternas långa maktinnehav gjorde dem maktfullkomliga och självgoda. Till sist blev det för mycket även för tålmodiga norrbottningar.

ILSKET RÖDA NORRBOTTEN har glöden börjat falna så sakta. I kommun efter kommun sträcker sig sedan årsskiftet flerfärgade politiska regnbågar över himlavalvet. Efter nästan sekellånga socialdemokratiska maktinnehav finns det däremot på sin höjd tomma skattkistor där regnbågarna berör marken.

Den röda socialdemokratiska nyansen har dessutom i flera fall ersatts av den vänsterpartistiska. Trots att partiet förlorade 21 mandat, fem fler än socialdemokraterna, sitter det nu vid makten i flera kommuner. För 15 år sedan hade socialdemokraterna egen majoritet i alla 14 kommuner plus landstinget. I dag har man det bara i Piteå, Arvidsjaur och Övertorneå.

Och samtidigt har vänsterpartisterna blivit otrogna och inte bara hoppat i säng med borgerliga partier utan de styr även kommuner aktivt tillsammans med ärkefienderna. Det är socialdemokratisk maktarrogans som drivit vänsterpartisterna i armarna på dem.

Sedan årsskiftet leder moderaten och förre riksdagsledamoten Olle Lindström Boden som hade haft socialdemokratiskt styre i 67 år. Ingen moderat har tidigare i modern tid har varit kommunstyrelseordförande i Norrbotten. Vice kommunalråd är en vänsterpartist som nyligen förordade riksdagsledamoten och kommunisten Kalle Larsson som ny partiordförande efter Gudrun Schyman. Tala om avgrundsskillnader!

I Jokkmokk, där socialdemokraterna ändå fick 45 procent av rösterna i kommunvalet, styr kristdemokraten Sune Berg som bara hade 13 personkryss och vars

parti inte skrapade ihop mer än 129 röster. Vice kommunalråd är en vänsterpartist. Åtta partier ingår i alliansen.

I Kiruna leder Kirunapartiets Lars Törnman kommunstyrelsens arbete och har nu puttats ut socialdemokraterna ur stadshuset. Vice kommunalråd är en vänsterpartist.

I Kalix styr en miljöpartist, språkröret Peter Eriksson, sedan partiet slagit svenskt rekord med nästan 44 procent av rösterna efter en ökning med fantastiska 32 procentenheter. Där ingår vänsterpartiet som tredje största parti och en aktiv del i en allians med sex partier som styr kommunen.

**"Det blev
socialdemokraterna mot
alla övriga i kommun
efter kommun."**

SOCIALDEMOKRATERNA I OPPOSITION

I samtliga dessa kommuner är socialdemokraterna i opposition. Något som för tio år sedan föreföll

otänkbart. I fyra kommuner styr de med hjälp av vänsterpartiet, i tre har de egen majoritet och i tre stöd av en blandning av borgerliga och lokala partier som i två fall är utbrytare ur socialdemokraterna. Ytterligare ett tecken på hälsotillståndet hos sossarna i Norrbotten.

I landstinget räddades socialdemokraterna kvar med nöd och näppe. Förhandlingarna drog ut längst på tiden i hela landet. Först när vänsterpartiet och miljöpartiet köptes med två onödiga poster som landstingsråd för jämställdhet och folkhälsa som ingen frågat efter så kunde sossarna regera vidare trots att de hade förlorat fem mandat.

Och i Gällivare, där ändå 58 procent röstade rött, höll det också på att bli skifte men moderaterna räddade

sossarna och har nu vice ordförandeposten i kommunstyrelsen medan vänsterpartiet leder oppositionen. Även det visar vilka nya överraskande öppningar som skett. Att alla inte förefaller ideologiskt hälsosamma är en annan femma.

Det som hände i Norrbotten var att socialdemokraternas långa maktinnehav gjorde dem maktfullkomliga, självgoda och okänsliga för vad väljare ville. De lyssnade inte, förvandlade arbetarekommunens representantskap till den egentliga kommunstyrelsen sedan man först gjort upp om frågorna i bastun och blev allmänt lite för styva i korken. Ovanpå det kan läggas bittra och djupa inre motsättningar och offentliga stridigheter mellan män och kvinnor inom partiet. Till sist blev det för mycket även för tålmodiga norrbottningar.

Helst som partiet dessutom leddes på länsnivå av den notoriske pratkvaren Björn Rosengren som for runt som en skottspole och strödde tomma löften kring sig. Och man hade landstingspolitiker som ansvarade för jättelika underskott och årslånga vårdköer i vilka folk led och mädde dåligt. Själva satt politikerna mest hos kommunakuten och tiggde nödhjälpspengar när de inte slipade knivarna för att lite oöverlagt lägga ner viktiga verksamheter som gav upphov till raddor med opinionsmöten.

"Nu har förstamaj-tågen krympt lika snabbt som ylletröjor i torktumlare."

Plötsligt efter valet öppnade sig nya möjligheter. Det blev socialdemokraterna mot alla övriga i kommun efter kommun. Kittet var motståndet mot sossarna. Från höger till vänster.

Och facit fanns också eftersom socialdemokraternas maktinnehav i Kalix redan i valet 1998 hade brutits efter 70 år. En allians tog över med positiva resultat som få väntat sig. Människor kände delaktighet. De folkomröstade om skatten och hade rådslag om hur centrum skulle se ut, något fullständigt otänkbart förr i tiden. Dörrarna till de låsta politiska

rummen öppnades plötsligt vid gavel. Därför förlorade också sossarna ytterligare nio procent i Kalix i valet 2002!

Men i Kalix pekade man i första hand på bräckjärnet som kunde användas för att bända upp kommunalrådsdörrarna och byta ut socialdemokratiska makthavare även på andra håll. Det otänkbara var möjligt. Därför enades man över partigränser. I Gällivare satt till och med moderaterna i ett skede och diskuterade med skp, de tvättakta gammelkommunisterna!

Och vänsterpartisterna var med på tåget.

Allianser av olika slag diskuterades i en lång rad kommuner förutom där man också gick i mål. Helt nya vin- dar blåste plötsligt över Norrbotten. Kalix hade visat vägen och nu ville man försöka på andra håll. Till och med i landstinget där ett besynnerligt folkpartiutspel om minstyrelse med bara minsta partierna dock skrämde miljöpartiet i armarna på socialdemokraterna i sista stund. Det var ytterst nära att det hade blivit maktskifte.

VINGKLIPPTA

Socialdemokraterna är vingklippta, tilltufsade, ägnar sig åt valanalyser och bortförklaringar står som spön i backen. Men trots klara motgångar i valet har vänsterpartiet dragits fram till bättre positioner. I åtta kommuner är partiet en del av makten, direkt eller i samarbete med socialdemokraterna.

Klarar ett ökänt kravparti av det i längden? Och orkar det med en ny situation med egna ordförandeposter i nämnder och styrelser och därmed ett nytt ansvar?

Det är förstås osäkert. Många kommunala frågor är inte speciellt ideologiskt laddade, men allt handlar inte heller om vatten och avlopp och cykelställ. Partiet har lierat sig med samarbetspartners som vill privatisera, lägga ut verksamheter på entreprenader eller sälja kommunala bolag. Och hålla tillbaka offentliga utgifter samtidigt som de säger bestämt nej till höjda skatter.

Det verkar upplagt för att man ska hamna på kollisionkurs så småningom, men samtidigt kommer det signaler om att just vänsterpartisterna är beredda till långtgående eftergifter för att rädda allianserna. Och det visade sig också innan man beslutade samarbeta. I en kommun förklarade en ledande vänsterpartist till och med att han var beredd på att samarbetet kunde kosta flera procentenheter i nästa val, men samverkan var ändå viktigare!

Samarbetsformen sätts på allvar på prov under det kommande budgetarbetet. Det är då det visar sig om det är hållbart i längden och om vänsterpartiet orkar med

livet tillsammans med borgerliga partier och miljöpartister. Å andra sidan har det ju fungerat utmärkt under en dryg mandatperiod i Kalix så varför inte i andra kommuner också? Helst där man känner sig brända efter att tidigare ha samarbetat med socialdemokraterna och knappt behandlats som bakhjulet på släpvagnen. Då kan det vara lättare att bita ihop och svälja en eller annan borgerlig entreprenad...

BRANTINGBYSTERNA PLOCKAS BORT

För de borgerliga partierna är allianserna i Boden, Jokkmokk och Kalix en ypperlig chans att visa att andra än socialdemokrater kan styra i Norrbotten. Där har ju maktinnehavet varat mycket längre än de 44 åren vid regeringsmakten fram till 1976. Därför har det varit lika självklart med en socialdemokrat i kommunalrådsrummet som att en socialdemokrat gått främst i partiets förstamaj-tåg.

Men det var under det förra årtusendet...

Nu har förstamaj-tågen krympt lika snabbt som ylletröjor i torktumlare och Branting-bysterna har plockats ut ur åtminstone några kommunalrådsrum för förvaring i källarförråd på partiexpeditioner där de bättre hör hemma.

Snöbollen är i rullning i Norrbotten. Sköter sig de nya allianserna blir det svårt att få stopp på den också. Det visar väljarnas smått osannolika uppställning bakom alliansen i Kalix efter den första mandatperioden vid makten.

Frågan är dock om vänsterpartiet långsiktigt låter koka ner sig på lokalplanet för att skaffa sig en bättre bas i riksdagsvalen där Lars Törnmans framgång i höstas med Norrbottenspartiet (9 procent i första valet) visar att socialdemokraterna är sårbara. Och samtidigt understryker resultaten i kommun- och landstingsvalen det missnöje som finns. Efter att i ett första steg protestera lokalt kan nästa mycket väl bli att man byter parti i riktsvalen.

Vänsterpartiet kan dock få trovärdighetsproblem när man profilerar sig som ett kravparti på riksplplanet och försöker uppträda mer ansvarsfullt i knäna på borgerliga partier lokalt. Balansgången blir svår även med starka kommunala företrädare som hellre jobbar med borgerliga partier än med maktarroganta socialdemokrater.

Röda Norrbotten har i alla fall blivit polkagrisrandigt.

Bo Östman (bosse.ostman@home.se) är politisk redaktör på Norrbottens-Kuriren.